

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 07 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

[Επιστήμη και επιστήμονες]

Η επιστήμη, ως αέναος αγώνας του ανθρώπου για την κατάκτηση της γνώσης, με την οξυδερκή παρατήρηση, τη διαίσθηση και την έρευνα, ανοίγει συνεχώς νέους ορίζοντες και φωτίζει τον νου. Επιστήμη, **βέβαια**, και τεχνολογία δεν ταυτίζονται, διότι η επιστήμη παραμένει προσηλωμένη στην όλο και πιο βαθιά κατάκτηση της γνώσης, ενώ η τεχνολογία έχει ως επιδίωξη την αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης για την υπηρετήση των τρεχουσών, πρακτικών αναγκών του ανθρώπου. Πολύ χαρακτηριστικά, ο Αϊνστάιν [1879-1955] είχε τονίσει ότι η επιστήμη μπορεί να προσφέρει τα μέσα για την ανάπτυξη σκοπών, τους οποίους έχουν οραματιστεί προσωπικότητες που διαθέτουν υψηλά ηθικά ιδανικά.

Εάν βέβαια ο Αϊνστάιν είχε ζήσει ολόκληρο τον εικοστό αιώνα, με επαναστάσεις, παγκοσμίους θερμούς και ψυχρούς πολέμους, αλλά και δοξασμένο από τη ραγδαία ανάπτυξη των θετικών επιστημών και της τεχνολογίας, ίσως προβληματιζόταν περισσότερο. Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας, η οποία έχει προσλάβει φρενήρεις ρυθμούς στην εποχή μας, εγείρουν απορίες και συγκλονιστικά ερωτήματα. Η επιστήμη αναπτύσσεται συνήθως σε σχέση με τις πρακτικές ανάγκες των ανθρώπων, ακολουθεί όμως βασικά την εξέλιξη μιας κοινωνίας και αντικατοπτρίζει το συγκεκριμένο πνευματικό και ηθικό της επίπεδο. **Όμως** η τεχνολογία, που βελτίωσε σημαντικά τις συνθήκες της ζωής μας, βοήθησε ή εμπόδισε τον άνθρωπο να γίνει περισσότερο άνθρωπος;

Τα ευγενή ιδεώδη του ανθρωπισμού διασύρθηκαν και υπονομεύθηκαν στις μέρες μας. Η σύγχυση πραγματικών και πλασματικών αναγκών, η πνιγερή εντατικοποίηση του ρυθμού της ζωής στις μεγαλουπόλεις, η εσωτερική μοναξιά, το άγχος και η αγωνία αλλοτριώνουν βαθύτατα και παρεμποδίζουν την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων.

Μέσα στο κλίμα αυτό ζει, μεγαλώνει και εργάζεται ο σύγχρονος επιστήμονας. Ο επιστήμονας βαρύνεται με πολύμορφη ευθύνη για τη γνώση που κατά κάποιον τρόπο παράγει και οφείλει να προβλέπει οποιοδήποτε πιθανό κίνδυνο που θα μπορούσε να προέλθει από τη χρήση της –ή την κατάχρησή της– στο μέλλον για τον άνθρωπο και για την οικουμένη. Πρέπει να αποφασίζει με άγρυπνη συνείδηση και υπευθυνότητα εάν τα αποτελέσματα των ερευνών του πρέπει τελικά να εφαρμοσθούν. Κάθε επιστημονικό επίτευγμα πρέπει να εξετάζεται όχι μόνο ως γνωστική ή υλική κατάκτηση, αλλά και για το αν θα αποβεί ευεργετικό ή επιζήμιο, ή και καταστρεπτικό, για την ύπαρξη του ανθρώπου. Τον έλεγχο αυτό κανένας άλλος δεν μπορεί ή δεν επιτρέπεται να επιβάλλει στη συνειδητή ελευθερία του επιστήμονα παρά μόνον η συναίσθηση της ανθρωπίνης και γενικά της κοινωνικής του ευθύνης.

Δυστυχώς, όμως, οι αποφάσεις για τη χρησιμοποίηση από τη σύγχρονη τεχνολογία επιστημονικών γνώσεων και ανακαλύψεων δεν ανήκουν πάντοτε στην απόφαση ή στη σύμφωνη γνώμη εκείνων που τις ανακάλυψαν, ούτε οι πολλαπλές συνέπειες από τη χρήση τους έχουν όσο και όπως θα άρμοζε υπολογισθεί. **Για τούτο**, συχνά οι στόχοι μιας

ερευνητικής πορείας διασπείρονται. Πολλοί διάσημοι ερευνητές δεν μπόρεσαν να προβλέψουν τις πρακτικές εφαρμογές των ανακαλύψεών τους.

Για να παραμείνουν όμως οι στόχοι της επιστήμης ανθρωποκεντρικοί, κρίνεται απολύτως αναγκαίος ο επανακαθορισμός τους από «προσωπικότητες με υψηλά ηθικά ιδανικά», κατά τον Αϊνστάιν, **δηλαδή** από έντιμους, συνεπείς και ανιδιοτελείς, διορατικούς, ειλικρινείς και αντικειμενικούς ανθρώπους-επιστήμονες.

Γρηγόρης Σκαλκέας, Διασκευή από ομιλία στην Ακαδημία Αθηνών.

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (90-110 λέξεις).

Μονάδες 25

- B1.** Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**:

- α. Η επιστήμη και η τεχνολογία ταυτίζονται ως προς τους στόχους τους.
- β. Η επιστήμη στοχεύει αποκλειστικά στην ικανοποίηση των πρακτικών αναγκών του ανθρώπου.
- γ. Οι ανθρωπιστικές αξίες υπονομεύτηκαν στην εποχή μας.
- δ. Ο επιστήμονας έχει ευθύνη για τη χρήση της επιστημονικής γνώσης που παράγει.
- ε. Επιστήμονες υψηλών ιδανικών θα συμβάλουν στη διατήρηση του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα της επιστήμης.

Μονάδες 10

- B2. α)** Να βρείτε έναν από τους τρόπους ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου του κειμένου «**Η επιστήμη ... ηθικά ιδανικά**» (μονάδες 2) και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο (μονάδες 2).

Μονάδες 4

- β)** Ποια νοηματική σχέση εκφράζουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις (με έντονη γραφή στο κείμενο):
βέβαια (1η παράγραφος)
εάν (2η παράγραφος)
όμως (2η παράγραφος)
για τούτο (5η παράγραφος)
δηλαδή (6η παράγραφος)

Μονάδες 5

B3. α) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις του κειμένου, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες συνώνυμες, χωρίς να αλλάζει το νόημα:

- Η επιστήμη ως αένας αγώνας του ανθρώπου.
- η επιστήμη παραμένει προσηλωμένη στην κατάκτηση της γνώσης.
- Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας [...] εγείρουν απορίες.
- το άγχος και η αγωνία αλλοτριώνουν [...] την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων.
- κάθε επιστημονικό επίτευγμα [...] θα αποβεί [...] καταστρεπτικό.

Μονάδες 5

β) Να δώσετε τα αντώνυμα των παρακάτω υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

- συγκεκριμένο (2η παράγραφος)
- βελτίωσε (2η παράγραφος)
- ευθύνη (4η παράγραφος)
- υλική (4η παράγραφος)
- ελευθερία (4η παράγραφος)

Μονάδες 5

B4. α) «Η σύγχυση πραγματικών...των ανθρώπων.» (3η παράγραφος) Τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με το ασύνδετο σχήμα;

Μονάδες 3

β) «Όμως η τεχνολογία...περισσότερο άνθρωπος;» (2η παράγραφος) Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση του ρητορικού ερωτήματος;

Μονάδες 3

Γ1. Στην τελετή αποφοίτησης του σχολείου σας ως υποψήφιοι/ες φοιτητές/τριες και μελλοντικοί/κές επιστήμονες εκφωνείτε μια ομιλία 500-600 λέξεων στην οποία εστιάζετε σε δύο άξονες:

- α)** στον ρόλο της επιστήμης στην αντιμετώπιση των σημαντικότερων, κατά τη γνώμη σας, σύγχρονων προβλημάτων και
- β)** στα ηθικά εφόδια του επιστήμονα που θα του επιτρέψουν να υπηρετήσει αυτό τον στόχο.

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017

ΗΜΕΡΗΣΙΑ & ΕΣΠΕΡΙΝΑ ΛΥΚΕΙΑ

Ενδεικτικές Απαντήσεις

ΘΕΜΑ Α.

Ο Γρηγόρης Σκαλκέας στην ομιλία του προβληματίζεται σχετικά με την απόκλιση της σύγχρονης επιστήμης από τον ανθρωποκεντρικό της προσανατολισμό. Ξεκινά από την παραδοχή πως η επιστήμη, είτε ως «καθαρή» γνώση είτε ως εφαρμοσμένη, προσφέρει τα μέσα για την ικανοποίηση σκοπών που θέτει η κοινωνία. Επομένως, σε μια εποχή αλλοίωσης των ανθρωπιστικών αξιών, είναι αμφίβολο κατά πόσον τα τελειοποιημένα μέσα που διαθέτει η σύγχρονη επιστήμη υπηρετούν τελικά τον άνθρωπο. Συμπεραίνει λοιπόν πως ο σύγχρονος επιστήμονας, έχοντας γνώση, αλλά και συναίσθηση της κοινωνικής του ευθύνης, οφείλει να προβλέπει τις αρνητικές συνέπειες των επιτευγμάτων του για την ανθρωπότητα και να τις αποτρέπει. Ωστόσο, επειδή αυτό δεν είναι πάντοτε εφικτό, θεωρεί αναγκαία την ύπαρξη επιστημόνων με ισχυρά ηθικά ερείσματα, που θα επαναπροσδιορίσουν τους σκοπούς της επιστήμης με επίκεντρο τον άνθρωπο. (126 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β₁.

1Λ - 2Λ - 3Σ - 4Σ - 5Σ

ΘΕΜΑ Β₂.

[α]

Ένας τρόπος ανάπτυξης της α' παραγράφου του κειμένου είναι¹:

- Παράδειγμα («Πολύ χαρακτηριστικά, ο Αϊνστάιν...»): παρατίθεται η άποψη του Αϊνστάιν για τη σχέση επιστήμης και τεχνολογίας, σκοπών και μέσων.
- Αιτιολόγηση («διότι η τεχνολογία...»): ο συγγραφέας ερμηνεύει τη διαφοροποίηση επιστήμης και τεχνολογίας ως προς τις επιδιώξεις τους.

¹ ζητείται ένας από τους τέσσερις.

- Σύγκριση - αντίθεση («διότι η επιστήμη ... ενώ η τεχνολογία...»): καταγράφεται η διαφορά επιδιώξεων επιστήμης και τεχνολογίας.
- Αίτιο - αποτέλεσμα («Η επιστήμη ... ανοίγει...»): ο συγγραφέας καταγράφει ως αποτέλεσμα της επιστημονικής έρευνας (αίτιο) τη διεύρυνση των οριζόντων του ανθρώπου.

[β]

«βέβαια»: έμφαση, επιβεβαίωση (βλ. σχόλιο)

«εάν»: (προ)ϋπόθεση

«όμως»: αντίθεση

«για τούτο»: αποτέλεσμα

«δηλαδή»: επεξήγηση.

ΘΕΜΑ Β₃.

[α]

- Η επιστήμη ως αέναος (= συνεχής, αδιάκοπος, ασταμάτητος, αδιάλειπτος, ακατάπαυστος κ.ά.) αγώνας του ανθρώπου.
- Η επιστήμη παραμένει προσηλωμένη (= εστιασμένη, επικεντρωμένη, αφοσιωμένη κ.ά.). στην κατάκτηση της γνώσης.
- Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας εγείρουν (= προκαλούν, δημιουργούν κ.ά.) απορίες.
- Το άγχος και η αγωνία αλλοτριώνουν (= αλλοιώνουν, υπονομεύουν, παρεμποδίζουν, παρακωλύουν κ.ά.) την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων. (βλ. σχόλιο)
- Κάθε επιστημονικό επίτευγμα θα αποβεί καταστρεπτικό (= ολέθριο, καταστροφικό).

[β]

- «συγκεκριμένο»: αφηρημένο, γενικό (βλ. σχόλιο)
- «βελτίωσε»: χειροτέρεψε, επιδείνωσε.
- «ευθύνη»: ανευθυνότητα, αθωότητα (βλ. σχόλιο)
- «υλική»: άυλη, πνευματική, ψυχική.
- «ελευθερία»: ανελευθερία, εξάρτηση, δέσμευση, δουλεία, υποδούλωση, υποταγή, χειραγώγηση, ποδηγέτηση.

ΘΕΜΑ Β₄.

[α]

Με το ασύνδετο σχήμα ο συγγραφέας προσδίδει στον λόγο του ένταση και πυκνότητα, ζωντάνια και αμεσότητα.

[β]

Ο συγγραφέας με τη χρήση του ρητορικού ερωτήματος προβληματίζει τον αναγνώστη σχετικά με την επίδραση (θετική - αρνητική) που άσκησε η επιστήμη στη ζωή των ανθρώπων, ενώ ταυτόχρονα προσδίδει στον λόγο ζωντάνια και αμεσότητα.

ΘΕΜΑ Γ.

Προσφώνηση: Αγαπητοί γονείς και καθηγητές, φίλοι συμμαθητές.

§1 (πρόλογος):

- 1) Παρουσίαση της περίπτωσης επικοινωνίας (τελετή αποφοίτησης του σχολείου): εγκατάλειψη του σχολικού μικρόκοσμου - ένταξη στον «πραγματικό» κόσμο με τα προβλήματά του.
- 2) Επιβεβαίωση Δ1 (λογική θεμελίωση Z1): σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα → οικολογική κρίση, φτώχεια και πείνα, αναλφαβητισμός, φανατισμός και δεισιδαιμονίες κ.ά.
- 3) Σκοπός (αποδεικτέα θέση κειμένου): ανάγκη συνειδητοποίησης από τους μελλοντικούς επιστήμονες των ευθυνών τους για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.
- 4) Σύνδεση με Z1 (αποδεικτέα θέση Z1): η επιστήμη μπορεί να αλλάξει προς το καλύτερο τη ζωή της ανθρωπότητας...

§2 (Z1A): ...με τη γνώση που παράγει

- καταπολέμηση του φόβου, των δεισιδαιμονιών, των προκαταλήψεων κτλ.
- καταπολέμηση του αναλφαβητισμού

§3 (Z1B): ...με τα μέσα που διαθέτει

- αύξηση του προσδόκιμου ζωής & μείωση της παιδικής θνησιμότητας (φάρμακα, ιατρικές μέθοδοι)
- αποκατάσταση της οικολογικής ισορροπίας (αντιρρυπαντική τεχνολογία, εναλλακτικές επιλογές ενέργειας κτλ.)

- αντιμετώπιση της πείνας (γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα, νέες μέθοδοι καλλιέργειας, εξασφάλιση πόσιμου νερού κτλ.)

§4 (μεταβατική):

- 1) Συμπέρασμα: η επιστήμη μπορεί να συμβάλει στην επίλυση πολλών από τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου.
- 2) Επιβεβαίωση Δ2 (λογική επιβεβαίωση Z2): η επιστήμη παρέχει τα μέσα - οι άνθρωποι θέτουν τους σκοπούς.
- 3) Σύνδεση με Z2 (αποδεικτέα θέση Z2): οι επιστήμονες οφείλουν να έχουν ισχυρά ηθικά ερείσματα...

§5 (Z2A): ...ατομικά

- Εντιμότητα και ειλικρίνεια
- Ανιδιοτέλεια
- Ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα

§6 (Z2B): ...κοινωνικά

- Ανθρωπιά
- Κοινωνική ευαισθησία
- Θάρρος και παρρησία

§7 (επίλογος):

- 1) Συμπέρασμα Z1: οι χρήσεις των επιστημονικών επιτευγμάτων εξαρτάται από τα εφόδια του επιστήμονα.
- 2) Συμπέρασμα κειμένου (επιλογική αναφορά στον σκοπό): οι απόφοιτοι ως μελλοντικοί επιστήμονες οφείλουν να συνειδητοποιήσουν τη δύναμη που καλούνται να διαχειριστούν.

Επιφώνηση: Ευχαριστώ για την προσοχή σας

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ 2017

7-6-2017

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥΣ ΤΩΝ Β. Κ. ΚΑΙ ΤΩΝ Ε. Ε. Κ.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
«ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ» Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ και Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Από την Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων δίνονται οι παρακάτω ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων και υπενθυμίζεται ότι κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

A1. Δίνονται για το περιεχόμενο της περίληψης:

- α) το θεματικό κέντρο: ο ρόλος της επιστήμης και του επιστήμονα στη σύγχρονη εποχή
- β) οι θεματικοί άξονες του κειμένου: 1) διαφοροποίηση της στόχευσης επιστήμης και τεχνολογίας (ο γνωσιακός προσανατολισμός της επιστήμης και ο εργαλειακός χαρακτήρας της τεχνολογίας) 2) η διάψευση των προσδοκιών από την ανάπτυξη της επιστήμης και ο προβληματισμός σε σχέση με τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα της τεχνολογίας 3) παράθεση προβλημάτων της σύγχρονης εποχής και η ανάγκη επαγρύπνησης του επιστήμονα για τη διαφύλαξη του κοινωνικού ρόλου της επιστήμης 4) η αδυναμία των σύγχρονων επιστημόνων να ελέγξουν τον τρόπο χρήσης των επιτευγμάτων τους και 5) τα ηθικά εφόδια του επιστήμονα.

B1. α) Λ, β) Λ, γ) Σ, δ) Σ, ε) Σ

B2. α) αίτιο-αποτέλεσμα (η επιστήμη...ανοίγει νέους ορίζοντες), Σύγκριση-αντίθεση (τεχνολογία≠επιστήμη «ενώ»), αιτιολόγηση (διότι), παράδειγμα (άποψη του Αϊνστάιν)

β) βέβαια : έμφαση, επιβεβαίωση

εάν : (προ)ϋπόθεση

όμως : αντίθεση

για τούτο: αιτιολόγηση

δηλαδή: επεξήγηση

B3. α) άεντος : διαρκής, διηνεκής, συνεχής, αδιάλειπτος
προσηλωμένη : αφοσιωμένη, επικεντρωμένη, στοχευμένη, προσκολλημένη

ενεργούν : αίρουν, προκαλούν, δημιουργούν

αλλοτριώνουν : υπανομεύουν, παρακωλύουν, παρεμποδίζουν, αποξενώνουν

καταστρεπτικό : ολέθριο

β) συγκεκριμένο ≠ αφηρημένο

βελτίωσε ≠ χειροτέρευσε, επιδείνωσε

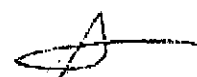
ευθύνη ≠ ανευθυνότητα

υλική ≠ άυλη, πνευματική

ελευθερία ≠ ανελευθερία, υποδούλωση, χειραγώγηση, ποδηγέτηση

B4. α) ασύνδετο σχήμα: δραματοποίηση-(προκαλεί) συναισθηματική φόρτιση στον αναγνώστη-δηλώνει ένταση, καταγιισμό προβλημάτων-συμβάλλει στην παραστατικότητα-ενισχύει τη ζωντάνια και την αμεσότητα του κειμένου.

β) ρητορικό ερώτημα: προβληματίζει, αφυπνίζει, ευαισθητοποιεί τον αναγνώστη. Το κείμενο κερδίζει σε δραματικότητα (συμμετοχή του δέκτη, νοερός διάλογος) και αποκτά υφολογική ποικιλία.

35° ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΙΓΑΛΕΩ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ.

Μοριοδότηση περίληψης: **25 μονάδες**

Αναλυτικά: **Περιεχόμενο: 0-12 μονάδες – Γλώσσα και ύφος: 0-8 μονάδες**

Δομή: 0-5 μονάδες.

Προτείνεται η αναγωγή του βαθμού στην εικοσάβαθμη κλίμακα:

05/25 = 04/20	14/25 = 11,2/20	20/25 = 16/20
08/25 = 06,5/20	16/25 = 12,8/20	22/25 = 17,5/20
12/25 = 09,6/20	18/25 = 14,5/20	23/25 = 18,5/20

Επισημάνσεις για τη βαθμολόγηση:

- Το θεματικό κέντρο είναι απαραίτητο να αναφερθεί. Σε περίπτωση που λείπει αφαιρούνται 2 (δύο) μόρια.
- Η αξιολόγηση της περίληψης είναι απαραίτητο να γίνει με βάση την παραπάνω αναλυτική μέθοδο (καταμερισμός των μορίων σε Περιεχόμενο, Γλώσσα-Ύφος, Δομή). Είναι ωστόσο αναγκαία και η συνολική θεώρηση του κειμένου της περίληψης, κατά την οποία συνεκτιμώνται η πρωτοτυπία στη σύνθεσή της και το ύφος καθώς και η εικόνα του γραπτού.
- Αξιολογούμε την ικανότητα του μαθητή να κατανοήσει και να πυκνώσει το αρχικό κείμενο στο συγκεκριμένο όριο λέξεων (90-110 λέξεις). Μια μικρή υπέρβαση του ορίου κατά 10% είναι αποδεκτή.
- Οι μεταδιατυπώσεις (π.χ. ο συγγραφέας αναφέρεται, αναλύει, προσθέτει κλπ.) είναι απαραίτητες στο βαθμό που φανερώνουν τη συλλογιστική πορεία του συγγραφέα. Δεν πρέπει όμως να γίνεται κατάχρησή τους.
- Αξιολογούμε αρνητικά την κατά κόρον μεταφορά αυτούσιων λέξεων ή φράσεων του αρχικού κειμένου, με εξαίρεση όρους και έννοιες που δεν μπορούν να αντικατασταθούν.

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ:

Ο ρόλος της επιστήμης και του επιστήμονα στη σύγχρονη εποχή.

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ:

1. Διαφοροποίηση της στόχευσης επιστήμης και τεχνολογίας (ο γνωσιακός προσανατολισμός της επιστήμης και ο εργαλειακός χαρακτήρας της τεχνολογίας).
2. Η διάψευση των προσδοκιών από την ανάπτυξη της επιστήμης και ο προβληματισμός σε σχέση με τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα της τεχνολογίας.
3. Παράθεση προβλημάτων της σύγχρονης εποχής και η ανάγκη επαγρύπνησης του επιστήμονα για τη διαφύλαξη του κοινωνικού ρόλου της επιστήμης.
4. Η αδυναμία των σύγχρονων επιστημόνων να ελέγξουν τον τρόπο χρήσης των επιτευγμάτων τους.
5. Τα ηθικά εφόδια του επιστήμονα.

B1 (2 μον.Χ 5= 10 μον)

1. ΛΑΘΟΣ
2. ΛΑΘΟΣ
3. ΣΩΣΤΟ
4. ΣΩΣΤΟ
5. ΣΩΣΤΟ

B2α) (2+ 2 μον.= 4 μον.)

1) **Αίτιο –αποτέλεσμα** Αίτιο: « η επιστήμη , ως αέναος αγώνας του ανθρώπου »
Αποτέλεσμα : «ανοίγει συνεχώς νέους ορίζοντες και φωτίζει τον νου .»

2) **Αιτιολόγηση** : Στο χωρίο «διότι η επιστήμη... ανθρώπου» αιτιολογείται η φράση «επιστήμη, βέβαια και τεχνολογία δεν ταυτίζονται» με τη βοήθεια της διαρθρωτικής λέξης «διότι», που δηλώνει αιτιολόγηση.

3) **Σύγκριση –Αντίθεση** : Σύγκριση - αντίθεση μεταξύ της επιστήμης και της τεχνολογίας με τη βοήθεια της διαρθρωτικής λέξης «ενώ», που δηλώνει αντίθεση

4) **Ορισμός**: « Η επιστήμη, φωτίζει τον νου»

5) **Παραδείγματα**: «Πολύ χαρακτηριστικά, ο Αϊνστάιν ... ηθικά ιδανικά.»

B2.β) (1 μον.Χ 5= 5 μον)

Βέβαια :επιβεβαίωση, έμφαση

Εάν :(προ)υπόθεση

Όμως: αντίθεση

Για τούτο :αιτιολόγηση, σχέση αιτίου – αποτελέσματος

Δηλαδή :επεξήγηση

B3α). (1 μον.Χ5= 5 μον)

- Η επιστήμη ως αέναος αγώνας του ανθρώπου. (διαρκής, αιώνιος, παντοτινός, ατέρμονος, ακατάπαυστος, διηνεκής, συνεχής, αδιάλειπτος).
- η επιστήμη παραμένει προσηλωμένη στην κατάκτηση της γνώσης. (αφοσιωμένη, προσκολλημένη, επικεντρωμένη, στοχευμένη).
- Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας[...] εγείρουν απορίες. (προκαλούν, δημιουργούν, θέτουν, προξενούν, ξεσηκώνουν).
- το άγχος και η αγωνία αλλοτριώνουν την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων. (υπονομεύουν, παρακωλύουν, παρεμποδίζουν, αποξενώνουν, αλλοιώνουν, παραποιούν, φθείρουν).
- κάθε επιστημονικό επίτευγμα[...] θα αποβεί[...] καταστρεπτικό. (ολέθριο, επιζήμιο, επιβλαβές, βλαβερό).

β3.β) (1 μον.Χ 5 =5 μον)

- **συγκεκριμένο**: γενικό, αφηρημένο, αόριστο, ασαφές, συγκεκριμένο
- **βελτίωσε**: επιδείνωσε, χειροτέρευσε
- **ευθύνη**: ανευθυνότητα
- **υλική**: πνευματική, άυλη
- **ελευθερία**: εξάρτηση, υποδούλωση, ανελευθερία, σκλαβιά, χειραγώγηση, ποδηγέτηση.

B4. α) (3 μον)

Μέσω του **ασύνδετου σχήματος**, ο συγγραφέας επιτυγχάνει:

- Να προσδώσει στον λόγο του αμεσότητα, ζωντάνια και παραστατικότητα.
- Να φορτίσει συναισθηματικά τον αναγνώστη (δραματοποίηση, ένταση), άρα να τον κινητοποιήσει και να τον προβληματίσει(καταϊγισμός προβλημάτων). Μεταφέρει την αγωνία και την αγανάκτησή του.
- Να ενισχύσει τη θέση (θεματική περίοδος) του μέσω της παράθεσης σειράς παραδειγμάτων- επιχειρημάτων.

B4. β) (3 μον)

Με τη χρήση **ρητορικού ερωτήματος** στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου, ο συγγραφέας επιδιώκει:

- Να **προβληματίσει, ευαισθητοποιήσει, αφυπνίσει** τον αναγνώστη σχετικά με τον ρόλο της τεχνολογίας στην ηθική ανάπτυξη του ανθρώπου.
- Να **κεντρίξει** το ενδιαφέρον του αναγνώστη, διευκολύνοντας τον συγγραφέα να **επικοινωνήσει** μαζί του (συμμετοχή/ενεργοποίηση του δέκτη, νοερός διάλογος).
- Να δώσει έμφαση στην άποψη του συγγραφέα.
- Το ύφος αποκτά ποικιλία (άμεσο και παραστατικό).
- Λόγω της θέσης του ερωτήματος στο τέλος της παραγράφου, μπορεί να θεωρηθεί ότι λειτουργεί συνεκτικά μεταξύ των παραγράφων. Αποτελεί μετάβαση.

Γ. Παραγωγή λόγου (40 μονάδες)

Περιεχόμενο : 0 – 20 μονάδες/ **Γλώσσα και ύφος** : 0 – 12 μονάδες/ **Δομή** : 0 – 8 μονάδες

* Το περιεχόμενο κρίνεται επαρκές (με την έννοια ότι έχει ποιοτικά επιχειρήματα), αν ο μαθητής έχει παραθέσει 3-4 επιχειρήματα για κάθε ζητούμενο.

* Η επάρκεια των ιδεών – επιχειρημάτων κρίνεται από το ίδιο το γραπτό και όχι από τις «έτοιμες», «προκαθορισμένες» δικές μας ιδέες. - Δεν προσεγγίζουμε το γραπτό με έτοιμες, εκ των προτέρων, απαιτήσεις. Δεν έχουμε τα ίδια βιώματα. - Με άλλα λόγια δεν περιμένουμε να γράψει (ή και να μην γράψει) ο μαθητής κάτι υποχρεωτικά, αλλά βλέπουμε αν αυτό που γράφει υπηρετεί όλο το κείμενό του σε αρμονία με τα ζητούμενα.

Στο περιεχόμενο θετικά αξιολογείται:

- * Η αποφυγή της θεματικής πολυδιάσπασης
- * Η ισορροπημένη ανάπτυξη των ζητουμένων.
- * Η αποφυγή κοινοτοπιών και η αξιοποίηση των προσωπικών εμπειριών στα πραγματολογικά δεδομένα
- * Η επαρκής ανάπτυξη των ιδεών/απόψεών του : οι παράγραφοι που υπηρετούν την κάθε ιδέα αναπτύσσονται επαρκώς (περίπου 10 γραμμές η καθεμιά)
- * Να έχει φροντίσει τη σύνδεση των παραγράφων ώστε να υπηρετούν το όλον.

Στη δομή έμφαση δίνεται:

- * στη φροντίδα για συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου
- * στο σεβασμό του επικοινωνιακού πλαισίου (προσφώνηση, αποφώνηση). Ασφαλώς, απαιτείται και αξιοποίηση των λεκτικών τύπων και επικοινωνιακών στοιχείων επαφής προσαρμοσμένων στην επικοινωνιακή περίσταση.

Ενδεικτική βαθμολόγηση : αφαιρούμε μέχρι 2 μόρια (1+1) για ανεπαρκή ανάπτυξη επικοινωνιακού πλαισίου.

Στην έκφραση εκτιμάται θετικά:

- * η ακριβολογία – σαφήνεια
- * η ορθή στίξη και η ορθογραφία...
- * η αποφυγή «πολυφορεμένων» εκφράσεων

Πρόταση:

1. Για την ορθογραφία συνολικά αφαιρούμε μέχρι 3 μόρια
2. Πέραν της ανεκτικότητας του συν – πλην 10%, θα πρέπει να αφαιρείται τουλάχιστον μία μονάδα για κάθε 100 λέξεις υπέρβαση
3. Όταν το γραπτό είναι εκτός θέματος: Χάνει το περιεχόμενο – Αξιοποιείται βαθμολογικά η εκφραστική δεινότητα.

Ενδεικτικό σχεδιάγραμμα

Επικοινωνιακό πλαίσιο: απαιτείται προσφώνηση και αποφώνηση, αφού πρόκειται για ομιλία σε τελετή αποφοίτησης του σχολείου. Σε όλο το κείμενο καλό είναι να τοποθετηθούν στοιχεία προφορικού λόγου.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ (ενδεικτική):

Γενική αναφορά στο ρόλο της επιστήμης και στα ηθικά εφόδια που χρειάζεται να διαθέτει ο επιστήμονας

Α' Ζητούμενο:

Ο ρόλος της επιστήμης στην αντιμετώπιση των πιο σημαντικών σύγχρονων προβλημάτων:

Υγεία και καθημερινή ζωή

- Ιατρική: θεραπεία πολλών ασθενειών οι οποίες στο παρελθόν μάστιζαν την ανθρωπότητα, αύξηση του μέσου όρου ζωής, δραστική μείωση της παιδικής θνησιμότητας
- Φυσικό περιβάλλον: συμβολή της επιστήμης στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος/ αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης
- Ανάπτυξη των Μέσων μαζικής μεταφοράς, μείωση των αποστάσεων, διευκόλυνση των μετακινήσεων και της επικοινωνίας

Οικονομία-εργασία

- άνοδος βιοτικού επιπέδου με την παροχή στον άνθρωπο πλήθος ανέσεων και αφθονία αγαθών, που αναβάθμισαν τις συνθήκες διαβίωσής του
- αξιοποίηση των φυσικών πόρων, νέες δυνατότητες στην κάλυψη των διατροφικών αναγκών του πληθυσμού της γης
- εκσυγχρονισμός της παραγωγικής διαδικασίας, μείωση του κόστους παραγωγής αλλά και του εργασιακού χρόνου και μόχθου, ελεύθερος χρόνος, αναβάθμιση της εργασίας
- δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με την εμφάνιση νέων επαγγελματικών κλάδων

Πνεύμα και πολιτισμός

- Θεωρητικός εξοπλισμός για την επίλυση κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων (ελεύθερη διακίνηση ιδεών και διάδοση της γνώσης, έρευνα και προβληματισμός, απαλλαγή από προλήψεις και δεισιδαιμονίες του παρελθόντος, εγρήγορση για την προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, καλλιέργεια θεμελιωδών αξιών για την αρμονική συνύπαρξη των ανθρώπων, αντίσταση στη χειραγώγηση, την προπαγάνδα, την παραπληροφόρηση, θεμελίωση του δημοκρατικού πολιτεύματος· ιδίως στις σύγχρονες συνθήκες οικονομικής κρίσης και εμφάνισης ρατσιστικών συμπεριφορών: ανάδειξη των αδιεξόδων και συμβολή στην αντιμετώπισή τους...)

- άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων χάρη σε πορίσματα της επιστήμης και τη σωστή λειτουργία των επιτευγμάτων και των εφαρμογών της (ΜΜΕ, μεταφορικών μέσων, ιατρικών επιτευγμάτων)

Β' ζητούμενο

Τα ηθικά εφόδια του επιστήμονα

- τιμιότητα, υπευθυνότητα, συναίσθηση των συνεπειών των πράξεών του
- γνώση του δικαίου και του καθήκοντος
- σεβασμός στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα ανθρωπιστικά ιδανικά
- αλτρουισμός, ανυστερόβουλη φροντίδα για το συλλογικό καλό, απαλλαγή από εγωισμό και ματαιοδοξία (η επιστήμη για τον άνθρωπο)
- παρρησία, θάρρος, αγωνιστικότητα, ισχυρή βούληση, ώστε να μη θέτει τη γνώση στην υπηρεσία σκοπιμοτήτων και να αντιστέκεται στις ενδεχόμενες πιέσεις
- μέτρο στις επιλογές και στη συμπεριφορά του, απελευθέρωση από τα πάθη
- φιλειρηνικά ιδεώδη, αντιρατσιστικά ιδανικά
- ανθρωποκεντρική ηθική (όχι αμέριμος θεατής δραστηριοτήτων που αντιλαμβάνεται ότι βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα θα βλάψουν την κοινωνία)
- εσωτερικά ελεύθερος και ηθικά ολοκληρωμένος άνθρωπος.

ΕΠΙΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Σύνοψη- γενικό συμπέρασμα

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
ΡΕΣΣΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2017 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Για τον «εναλλακτικό τουρισμό»

Μια μαθητεία στο «ταξιδεύειν» σημαίνει τη δυνατότητα να διπλασιάζεις τον κόσμο

Διευρύνονται συνεχώς οι μορφές του τουρισμού που έχουν εδραιωθεί στη χώρα μας. Διεργασίες αναδιάρθρωσης και εξειδίκευσης των προσφερομένων υπηρεσιών ωθούν σε σχήματα εκπαιδευτικού, συνεδριακού, θεραπευτικού, αθλητικού, οικολογικού και χειμερινού τουρισμού, με έμφαση συχνά σε πρωτοβουλίες αγροτουρισμού και οικοτουρισμού. Ως προς τον τελευταίο, οι επιμέρους αποχρώσεις του συναρτώνται με τον τρόπο κατανόησης των οικολογικών ιδιαιτεροτήτων συγκεκριμένων περιοχών και με το πλέγμα δυνατοτήτων ομαλής ένταξης οργανωμένων τουριστικών δραστηριοτήτων σ' αυτές.

Από μια άποψη, ο οικοτουρισμός θα σήμαινε ότι οι φορείς του δημιουργούν ένα σύνολο συνθηκών «οικίας», δηλαδή οι φιλοξενούμενοι στους κόλπους μιας κοινότητας να νιώθουν σαν στο σπίτι τους, μακριά από το καθημερινό πεδίο της εργασίας και συνάμα αρκετά κοντά στην οικογενειακή θαλπωρή. Σ' αυτό το πλαίσιο η κοινότητα ορίζει κανόνες συλλογικής λειτουργίας, προστατεύοντας ταυτόχρονα τα δικαιώματα του ανθρώπου-πολίτη. Για παράδειγμα, ως δικαίωμα υπολογίζεται η προστασία από την ηχορύπανση, από την κακογουστιά και ό,τι προσβάλλει την καλλιτεχνική ευαισθησία, για να μην αναφερθώ σε μορφές αναψυχής και διασκέδασης, που τυποποιούν τη χαμηλότερη βαθμίδα αισθητικής συγκίνησης και προσφέρονται ως προϊόντα αθρόας κατανάλωσης.

Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θα μπορούσε να ξεπερνά τα γνωρίσματα μιας εφήμερης εκτόνωσης. Για παράδειγμα, ένα ταξίδι στη φύση θα μπορούσε να περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως το καγιάκ, το ράφτινγκ, την πεζοπορία σε μονοπάτια, την ιππασία, την ορεινή ποδηλασία, το αλεξίπτωτο πλαιγιάς, την εξερεύνηση σπηλαίων, το ορειβατικό σκι, τις χιονοδρομίες πίστας, τη χιονοσανίδα, την ορεινή οικολογική κατασκήνωση, τον πολιτισμικό τουρισμό κ.ά. Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θέτει κυρίως, από την αρχή και με αβίαστο τρόπο, το σύνολο των σχέσεων ανάμεσα στον εργάσιμο και τον υπό διάθεση χρόνο, που συνήθως επιπόλαια ονομάζεται και «ελεύθερος». Και αυτό, γιατί είναι αντιληπτή η πολυσχιδής σήμερα εκμετάλλευση του «ελεύθερου χρόνου» στους κόλπους μιας «μαζικής κουλτούρας» που εμπορευματοποιεί τα πάντα. Ο εναλλακτικός τουρισμός, αντίθετα, συνδέεται με τα στοιχεία μιας νέας ευαισθησίας, τα οποία συνάγονται από νέες μορφές συλλογικότητας μέσα σε «στέκια» αναψυχής, που θα τείνουν να καταστούν εστίες πολιτικής και πολιτισμικής παιδείας. Είναι προφανές ότι μια τέτοια νοοτροπία προϋποθέτει, ευρύτερα, την απόρριψη των καταναλωτικών προτύπων.

Μια μαθητεία στο «ταξιδεύειν» σημαίνει τη δυνατότητα να διπλασιάζεις τον κόσμο: πέρα απ' αυτόν που σε καθηλώνει στις ανάγκες και τους καταναγκασμούς του επιούσιου, διανοίγεται ένας δεύτερος, που μπορεί να φέρει και τη σφραγίδα σου. Μια παρόμοια στάση καταγράφεται

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

με ευστοχία στον *Μικρό Ναυτίλο* του Οδυσσέα Ελύτη: «Γίνομαι άνεμος για τον χαρταετό και χαρταετός για τον άνεμο, ακόμη κι όταν ουρανός δεν υπάρχει...».

Διασκευή άρθρου του Παναγιώτη Νούτσου (από τον ημερήσιο τύπο, 2001)

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-90 λέξεις).

Μονάδες 25

- B1.** Με βάση το κείμενο που σας δόθηκε, να αντιστοιχίσετε τις προτάσεις της **A** στήλης με τις φράσεις που νοηματικά τις συμπληρώνουν από τη στήλη **B**:

	A	B
1.	Μια μαθητεία στο «ταξιδεύειν» σημαίνει	α. την εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου στο πλαίσιο της μαζικής κουλτούρας. β. την αναζήτηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού. γ. τη συμμετοχή αποκλειστικά σε προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού.
2.	Οι επιμέρους αποχρώσεις του οικοτουρισμού συναρτώνται με	α. τη διατήρηση του οικοσυστήματος από μέρους της τοπικής κοινότητας. β. την ικανοποίηση της ανάγκης για εκτόνωση από την πίεση της εργασίας. γ. τις ποικίλες δραστηριότητες που μπορεί ο τουρίστας να απολαύσει στη φύση.
3.	Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θέτει σε νέα βάση τη σχέση ανάμεσα στον εργάσιμο και τον ελεύθερο χρόνο, γιατί	α. διευρύνει τα όρια του ελεύθερου χρόνου σε βάρος του εργάσιμου. β. εμπλουτίζει τον ελεύθερο χρόνο με ποικιλία δραστηριοτήτων στη φύση. γ. επαναπροσδιορίζει το ζήτημα της εκμετάλλευσης και εμπορευματοποίησης του χρόνου.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

4.	Ο εναλλακτικός τουρισμός διαμορφώνει	α. νέες μορφές μαζικής συμμετοχής. β. καταναλωτικά πρότυπα ζωής. γ. τρόπους εφήμερης διασκέδασης και εκτόνωσης.
5.	Ως δικαίωμα του ανθρώπου-πολίτη, μέλους μιας κοινότητας, υπολογίζεται	α. η διαμόρφωση προτύπων που αποτρέπουν την αισθητική καλλιέργεια. β. η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για τη βίωση αισθητικής συγκίνησης. γ. η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την απόλαυση προϊόντων μαζικής κατανάλωσης.

Μονάδες 10

- B2. α)** Να γράψετε δύο τρόπους ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου του κειμένου «**Η δημιουργική αξιοποίηση...προτύπων**» (μονάδες 2) και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 6

β)

- i. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου ποιον τρόπο πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας, αναφερόμενος στο απόσπασμα από τον *Μικρό Ναυτίλο* του Οδυσσέα Ελύτη; (μονάδα 1)
- ii. Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας χρησιμοποιώντας αυτόν τον τρόπο πειθούς; (μονάδες 2)

Μονάδες 3

- B3. α)** Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, αντικαθιστώντας καθένα από τους υπογραμμισμένους τύπους με ένα συνώνυμό τους:

- i. Διευρύνονται συνεχώς οι μορφές του τουρισμού που έχουν εδραιωθεί στη χώρα μας.
- ii. Ως προς τον τελευταίο, οι επιμέρους αποχρώσεις του συναρτώνται με τον τρόπο κατανόησης των οικολογικών ιδιαιτεροτήτων συγκεκριμένων περιοχών.
- iii. Για παράδειγμα, ως δικαίωμα υπολογίζεται η προστασία από την ηχορύπανση.
- iv. Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θα μπορούσε να ξεπερνά τα γνωρίσματα μιας εφήμερης εκτόνωσης.

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

- ν. Και αυτό γιατί είναι αντιληπτή η πολυσχιδής σήμερα εκμετάλλευση του «ελεύθερου χρόνου» στους κόλπους μιας «μαζικής κουλτούρας» που εμπορευματοποιεί τα πάντα.

Μονάδες 5

β) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, αντικαθιστώντας την υπογραμμισμένη λέξη με ένα αντώνυμό της:

- i. Διευρύνονται συνεχώς οι μορφές του τουρισμού που έχουν εδραιωθεί στη χώρα μας.
- ii. Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θα μπορούσε να ξεπερνά τα γνωρίσματα μιας εφήμερης εκτόνωσης.
- iii. Για παράδειγμα ένα ταξίδι στη φύση θα μπορούσε να περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως το καγιάκ, το ράφτινγκ.
- iv. Ο εναλλακτικός τουρισμός συνδέεται με τα στοιχεία μιας νέας ευαισθησίας, τα οποία συνάγονται από νέες μορφές συλλογικότητας μέσα σε «στέκια» αναψυχής.
- v. Είναι προφανές ότι μια τέτοια νοοτροπία προϋποθέτει, ευρύτερα, την απόρριψη των καταναλωτικών προτύπων.

Μονάδες 5

B4. α)

- i. Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας με τη χρήση της ενεργητικής σύνταξης στην παρακάτω πρόταση:
«**Σε αυτό το πλαίσιο η κοινότητα ορίζει κανόνες συλλογικής λειτουργίας**» (μονάδες 2)
- ii. Να ξαναγράψετε την πρόταση μετατρέποντας τη σύνταξη σε παθητική. (μονάδες 2)

Μονάδες 4

β) Να γράψετε δύο (2) παραδείγματα ποιητικής λειτουργίας της γλώσσας μέσα από το κείμενο.

Μονάδες 2

Γ1. Σε ομιλία σας στο πλαίσιο συζήτησης, η οποία οργανώνεται στη σχολική κοινότητα, παρουσιάζετε τις απόψεις σας για τα παρακάτω θέματα:

- α) τι προσφέρει το «ταξιδεύειν» σε έναν άνθρωπο της ηλικίας σας; και
- β) ποια μορφή τουρισμού (μαζικού/συμβατικού ή εναλλακτικού) θα επιλέγατε και γιατί;

Το κείμενό σας θα έχει έκταση 500-600 λέξεις.

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΟΥ
ΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ**

ΔΕΥΤΕΡΑ 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2017 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Για τον «εναλλακτικό τουρισμό»

Μια μαθητεία στο «ταξιδεύειν» σημαίνει τη δυνατότητα να διπλασιάζεις τον κόσμο

Διευρύνονται συνεχώς οι μορφές του τουρισμού που έχουν εδραιωθεί¹ στη χώρα μας. Διεργασίες αναδιάρθρωσης² και εξειδίκευσης των προσφερομένων υπηρεσιών ωθούν³ σε σχήματα εκπαιδευτικού, συνεδριακού, θεραπευτικού, αθλητικού, οικολογικού και χειμερινού τουρισμού, με έμφαση συχνά σε πρωτοβουλίες αγροτουρισμού και οικοτουρισμού.⁴ Ως προς τον τελευταίο, οι επιμέρους αποχρώσεις του συναρτώνται με τον τρόπο κατανόησης των οικολογικών ιδιαιτεροτήτων συγκεκριμένων περιοχών και με το πλέγμα δυνατοτήτων **ομαλής** ένταξης οργανωμένων τουριστικών δραστηριοτήτων σ' αυτές.

Από μια άποψη, ο οικοτουρισμός θα σήμαινε ότι οι φορείς του δημιουργούν ένα σύνολο συνθηκών «οικίας», δηλαδή οι φιλοξενούμενοι στους κόλπους μιας κοινότητας να νιώθουν σαν στο σπίτι τους, μακριά από το καθημερινό πεδίο της εργασίας και συνάμα⁵ αρκετά κοντά στην οικογενειακή θαλπωρή.⁶ Σ' αυτό το πλαίσιο η κοινότητα ορίζει κανόνες συλλογικής λειτουργίας, προστατεύοντας ταυτόχρονα τα δικαιώματα του ανθρώπου-πολίτη. Για παράδειγμα, ως δικαίωμα υπολογίζεται η προστασία από την ηχορύπανση,⁷ από την κακογουστιά και ό,τι **προσβάλλει** την καλλιτεχνική ευαισθησία, για να μην αναφερθώ σε μορφές αναψυχής και διασκέδασης, που τυποποιούν τη **χαμηλότερη** βαθμίδα αισθητικής συγκίνησης και προσφέρονται ως προϊόντα αθρόας⁸ κατανάλωσης.

Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θα μπορούσε να ξεπερνά τα γνωρίσματα μιας εφήμερης εκτόνωσης.⁹ Για παράδειγμα, ένα ταξίδι στη φύση θα μπορούσε να περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως το καγιάκ, το ράφτινγκ, την πεζοπορία σε μονοπάτια, την ιππασία, την **ορεινή** ποδηλασία, το αλεξίπτωτο πλαγιάς, την εξερεύνηση σπηλαίων, το ορειβατικό σκι, τις χιονοδρομίες πίστας, τη χιονοσανίδα, την ορεινή οικολογική κατασκήνωση, τον πολιτισμικό τουρισμό κ.ά. Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θέτει κυρίως, από την αρχή και με αβίαστο¹⁰ τρόπο, το σύνολο των σχέσεων ανάμεσα στον εργάσιμο και τον υπό διάθεση χρόνο, που συνήθως επιτόλαια ονομάζεται και «ελεύθερος». Και αυτό, γιατί είναι

-
1. καθιερωθεί, θεμελιωθεί
 2. αναδιοργάνωσης
 3. κατευθύνουν, οδηγούν
 4. τουρισμού που σέβεται το περιβάλλον, που συνδυάζει διακοπές και οικολογικές δραστηριότητες
 5. ταυτόχρονα
 6. ζεστασιά
 7. σύνολο ενοχλητικών θορύβων
 8. μαζικής
 9. μείωσης της ψυχικής έντασης
 10. χωρίς πίεση

αντιληπτή η πολυσχιδής¹¹ σήμερα εκμετάλλευση του «ελεύθερου χρόνου» στους κόλπους μιας «μαζικής κουλτούρας» που εμπορευματοποιεί τα πάντα. Ο εναλλακτικός τουρισμός, αντίθετα, συνδέεται με τα στοιχεία μιας νέας ευαισθησίας, τα οποία συνάγονται¹² από **νέες** μορφές συλλογικότητας μέσα σε «στέκια» αναψυχής, που θα τείνουν να καταστούν εστίες πολιτικής και πολιτισμικής παιδείας. Είναι προφανές ότι μια τέτοια νοοτροπία προϋποθέτει, ευρύτερα, την απόρριψη των καταναλωτικών προτύπων.

Μια μαθητεία στο «ταξιδεύειν» σημαίνει τη δυνατότητα να διπλασιάζεις τον κόσμο: πέρα απ' αυτόν που σε καθηλώνει¹³ στις ανάγκες και τους καταναγκασμούς του επιούσιου,¹⁴ διανοίγεται ένας δεύτερος, που μπορεί να φέρει και τη σφραγίδα σου. Μια παρόμοια στάση καταγράφεται με ευστοχία στον *Μικρό Ναυτίλο* του Οδυσσέα Ελύτη: «Γίνομαι άνεμος για τον χαρταετό και χαρταετός για τον άνεμο, ακόμη κι όταν ουρανός δεν υπάρχει...».

11. πολύπλευρη

12. προκύπτουν, βγαίνουν ως συμπέρασμα

13. ακινητοποιεί

14. της καθημερινότητας

Διασκευή άρθρου του Παναγιώτη Νούτσου (από τον ημερήσιο τύπο, 2001)

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-90 λέξεις).

Μονάδες 25

- B1.** Με βάση το κείμενο, να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

- α.** Μια μαθητεία στο «ταξιδεύειν» σημαίνει τη συμμετοχή αποκλειστικά σε προγράμματα εκπαιδευτικού τουρισμού.
- β.** Οι επιμέρους αποχρώσεις του οικοτουρισμού σχετίζονται με τη διατήρηση του οικοσυστήματος από μέρους της τοπικής κοινότητας.
- γ.** Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θέτει σε νέα βάση τη σχέση ανάμεσα στον εργάσιμο και τον ελεύθερο χρόνο, γιατί επαναπροσδιορίζει το ζήτημα της εκμετάλλευσης και εμπορευματοποίησης του χρόνου.
- δ.** Ο εναλλακτικός τουρισμός διαμορφώνει τρόπους εφήμερης διασκέδασης και εκτόνωσης.
- ε.** Ως δικαίωμα του ανθρώπου-πολίτη, μέλους μιας κοινότητας, υπολογίζεται η διαμόρφωση προτύπων που αποτρέπουν την αισθητική καλλιέργεια.

Μονάδες 10

- B2.** α) Να γράψετε δύο τρόπους ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου του κειμένου «**Η δημιουργική αξιοποίηση...προτύπων**» (μονάδες 2) και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 6

β)

- i. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου ποιον τρόπο πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας, αναφερόμενος στο απόσπασμα από τον *Μικρό Ναυτίλο* του Οδυσσέα Ελύτη; (μονάδα 1)
- ii. Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας χρησιμοποιώντας αυτόν τον τρόπο πειθούς; (μονάδες 2)

Μονάδες 3

B3. α) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, αντικαθιστώντας την υπογραμμισμένη λέξη με ένα συνώνυμό της:

- i. Διευρύνονται συνεχώς οι μορφές του τουρισμού που έχουν εδραιωθεί στη χώρα μας.
- ii. Οι φορείς του οικοτουρισμού δημιουργούν ένα σύνολο συνθηκών «οικίας».
- iii. Οι φιλοξενούμενοι στους κόλπους μιας κοινότητας να γιώθουν σαν στο σπίτι τους.
- iv. Η δημιουργική αξιοποίηση ενός ταξιδιού θέτει κυρίως το σύνολο των σχέσεων ανάμεσα στον εργάσιμο και τον υπό διάθεση χρόνο.
- v. Σήμερα είναι αντιληπτή η πολυσχιδής εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου.

Μονάδες 5

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ομαλής, προσβάλλει, χαμηλότερη, ορεινή, νέες.

Μονάδες 5

B4. α)

- i. Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας με τη χρήση της ενεργητικής σύνταξης στην παρακάτω πρόταση:
«Σε αυτό το πλαίσιο η κοινότητα ορίζει κανόνες συλλογικής λειτουργίας» (μονάδες 2)
- ii. Να ξαναγράψετε την πρόταση μετατρέποντας τη σύνταξη σε παθητική. (μονάδες 2)

Μονάδες 4

β) Να γράψετε δύο (2) παραδείγματα ποιητικής λειτουργίας της γλώσσας μέσα από το κείμενο.

Μονάδες 2

Γ1. Σε ομιλία σας στο πλαίσιο συζήτησης, η οποία οργανώνεται στη σχολική κοινότητα, παρουσιάζετε τις απόψεις σας για τα παρακάτω θέματα:

α) τι προσφέρει το «ταξιδεύειν» σε έναν άνθρωπο της ηλικίας σας; και

β) ποια μορφή τουρισμού (μαζικού/συμβατικού ή εναλλακτικού) θα επιλέγατε και γιατί;

Το κείμενό σας θα έχει έκταση 500-600 λέξεις.

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**